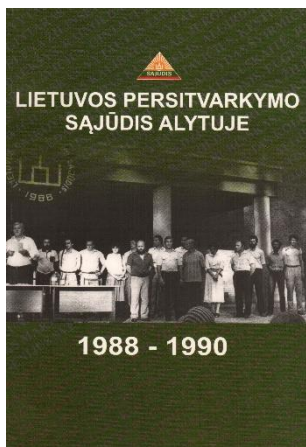
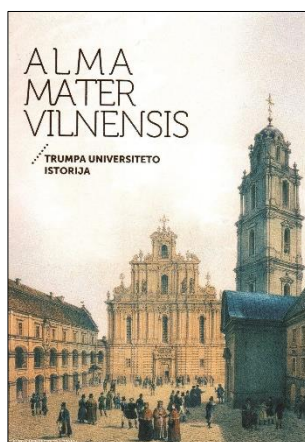

Kraštotyros leidiniai. 2019 m.

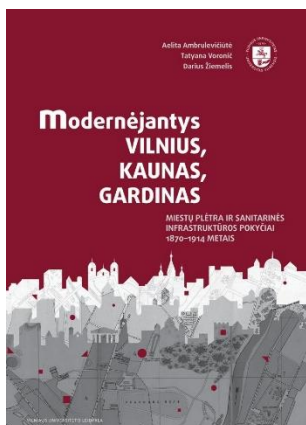
Alytaus Sąjūdis: 1988 m. Liepos 14 d. – 1990 m. Kovo 11 d. / [Vytautas Kolesnikovas]. – Pušsk: Pušsko „Aušros“ leidykla, [2019]. – 39, [351] p.: iliustr., faks., portr.

Knygoje aptariama Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio Alytaus mieste ir rajone istorija, pagrindiniai įvykiai, datos ir žmonės, pirmieji pareikalavę permainų, publikuojami 47 laikraščio „Alytaus sąjūdis“ numeriai.

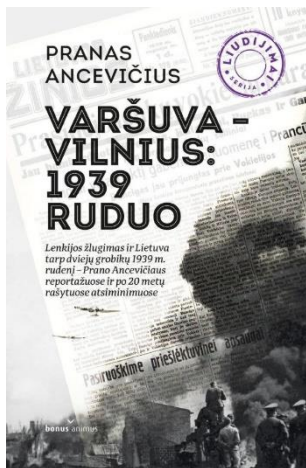
Alma Mater Vilnensis: trumpa universiteto istorija. – Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2019. – 203, [1] p.: iliustr., faks., portr., žml. – Turinio r-klėje aut.: Alfredas Bumblauskas, Birutė Butkevičienė, Ryšard Gaidis, Sigitas Jegelevičius, Nijolė Klingaitė-Dasevičienė, Inga Leonavičiūtė, Eligijus Raila, Loreta Skurvydaitė, Arūnas Streikus, Tomas Vaiseta, Dalia Vitkauskaitė.

Knygoje glaustai pristatoma Vilniaus universiteto istorija nuo įkūrimo iki šių dienų, išskiriami esminiai jo raidos etapai, idėjos, pasiekimai ir asmenybės. Siekiama parodyti Universiteto istorijos tęstinumą, nepaisant sudėtingų ir kartais nepalankių istorinių aplinkybių, atskleisti jo svarbą valstybės ir visuomenės gyvenime. Pateikiama gausi ikonografinė medžiaga, papildanti, o kartais ir naujai prakalbinanti žinomus ar mažiau girdėtus Universiteto istorijos faktus.

Ambrulevičiūtė, Aelita. Modernėjantys Vilnius, Kaunas, Gardinas: miestų plėtra ir sanitarinės infrastruktūros pokyčiai 1870–1914 metais: monografija / Aelita Ambrulevičiūtė, Tatjana Voronič, Darius Žiemelis. – Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2019 (Vilnius: Petro ofsetas). – 307, [37] p.: faks.

Knygoje rašoma apie miesto plėtros ir sanitarinės infrastruktūros pokyčius XIX a. antrosios pusės – XX a. pradžios Rusijos imperijos gubernijų centruose Vilniuje, Kaune ir Gardine.

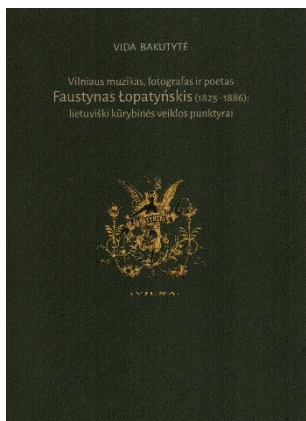
Ancevičius, Pranas. Varšuva–Vilnius: 1939 m. rudenio: reportažai ir atsiminimai. – Vilnius: Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka: Bonus animus, [2019] (Vilnius: BALTO print). – 335, [1] p.

Knygoje sudėti 1939 m. reportažai iš vokiečių apsuptos Varšuvos ir apsilankymo Lietuvos atgautame Vilniuje bei po poros dešimtmečių rašyti atsiminimai apie karo pradžią Lenkijoje ir Lietuvoje. P. Ancevičiaus reportažai ir atsiminimai grįsti ne tik asmenine patirtimi Lenkijoje ir Lietuvoje, bet ir išpūdziais, patirtais bendraujant su jo pažįstamais aukštais to meto lenkų ir lietuvių politikais bei visuomenės veikėjais.

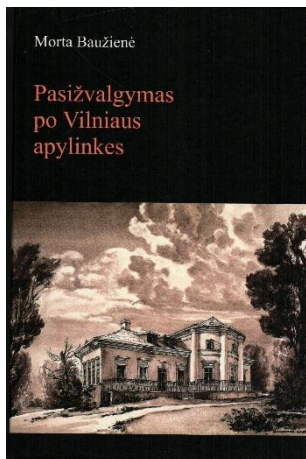
Antanavičiūtė, Rasa. Menas ir politika Vilniaus viešosiose erdvėse: 20 a. pirma pusė: monografija / Rasa Antanavičiūtė. – [Vilnius]: Lapas, [2019]. – 438, [1] p.: iliustr., faks., portr.

Knygoje autorė tyrinėja istoriją, kad suprastų ir paaiškintų šiandienos procesus. Ji nuosekliai pasakoja apie Vilniaus viešųjų erdvių simbolinio ženklavimo raidą 1895–1953 m.: nuo vėlyvosios Rusijos imperijos iki stalininės Sovietų Sąjungos. Skaitytojams prieš akis iškyla aikštės ir paminklai, gimę iš skirtingų politinių paskatų, atskleidžiama, kaip viena kitą keitusios valdžios įsivaizdavo ir formavo miestą. Vaizdų tekstą dar labiau pagyvina virš 150 Vilniaus kaitą iliustruojančių archyvinių nuotraukų ir atvirukų iš Lietuvoje ir svetur sukauptų atminties institucijų rinkinių. Kai kurie vaizdai publikuojami pirmą kartą.

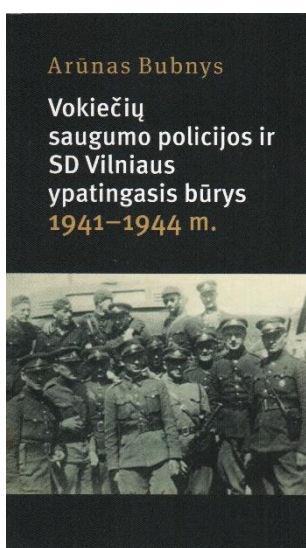
Bakutytė, Vida. Vilniaus muzikas, fotografas ir poetas Faustynas Łopatyńskis (1825–1886): lietuviški kūrybinės veiklos punktyrai / Vida Bakutytė; [poetinio teksto vertėjas Vladas Braziūnas]. – Vilnius: Lietuvos kultūros tyrimų institutas, [2019]. – 215, [1] p.: iliustr., faks., nat., portr.

Knygoje pristatoma XIX a. antroje pusėje Vilniuje gyvenusio, dirbusio ir Rusų kapinėse palaidoto F. Łopatyńskio kūrybinė biografija. Ji apima kelias menininko įvairiapusės veiklos sritis: muziką, fotografiją ir poeziją. F. Łopatyńskio kūrybos puslapiai byloja lituanistinės tematikos svarbą. Knygoje atskleisti biografijos faktai išryškina jo sąsajas su daugeliu žinomų Lietuvos kultūros veikėjų, tarp jų – rašiusių ir kalbėjusių lietuvių kalba. Vilniečio kūryba liudija dėmesį Lietuvos istorijai ir lietuvių kalbai, jo darytos fotografijos papildo žinias apie tos veiklos pirmeivius, dokumentuoja Vilniaus ir Lietuvos gyventojų paveikslą.

Baužienė, Morta. Pasižvalgymas po Vilniaus apylinkes / Morta Baužienė; [žemėlapius parengė Daumantas Bauža]. – Vilnius: Savastis, 2019. – 615, [1] p.: iliustr., žml.

Architektūros istorikė Morta Baužienė knygoje kviečia pakeliauti, pasidomėti Vilniaus apylinkių istorija ir paveldu. Pasižvalgymo maršrutai nusidriekia per kadaise klestėjusias, mūsų laikais nykstančias dvarų sodybas, skatina pavaikščioti sukilėlių takais, pamedituoti akmenis mūro ar medinėse bažnyčiose, pamąstyti apie turtais apdovanotų vienuolynų klestėjimo ir nykimo laikus. Gausiai istoriniais faktais prisotintoje knygoje autorė leido sau įterpti vieną kitą lyrinį nukrypimą, emocinę pastabą. Knygoje daug iliustracijų, kurios liudija apie skirtingų laikmečių poveikį paveldui. Autorė tikisi, kad, remdamiesi knygoje pateiktais faktais, besižvalgantieji susikurs savo kelionių maršrutus, kurie skatins geriau pažinti gimtąjį kraštą.

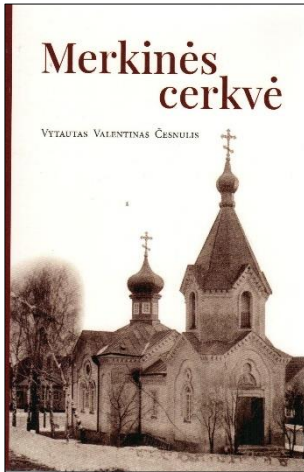
Bubnys, Arūnas. Vokiečių saugumo policijos ir SD Vilniaus ypatingasis būrys 1941–1944 m. / Arūnas Bubnys. – Vilnius: Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, 2019. - 82, [2] p.: iliustr., faks., portr.

Dr. Arūno Bubnio knygoje pristatoma liūdnei pagarsėjusio Vokiečių saugumo policijos ir SD Vilniaus ypatingojo būrio (Sonderkommando) istorija, trumpos jo narių biografijos. Šis būrys nacistinės okupacijos metais Paneriuose nužudė dešimtis tūkstančių daugiausia žydų tautybės, taip pat lenkų, lietuvių, rusų ir kitų tautybių žmonių.

Bulotaitė, Nijolė. Vadovas po senuosius Vilniaus universiteto rūmus. – Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2019 (Vilnius: Standartų sp.). – 109, [3] p.: iliustr., portr.

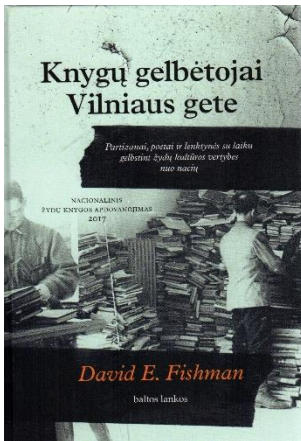
Turizmo vadove pateikiamos svarbiausios Vilniaus universiteto ir rūmų istorijos datos, pristatomas universiteto senųjų rūmų kompleksas: pastatai, kiemai, istorinės salės. Pasakojamos legendomis apipintos istorijos apie universitete besimokusias, dėščiusias asmenybes.

Česnulis, Vytautas Valentinas. Merkinės cerkvė. – Vilnius: [Rotas], 2019. – 127, [1] p.: ilustr., faks., portr.

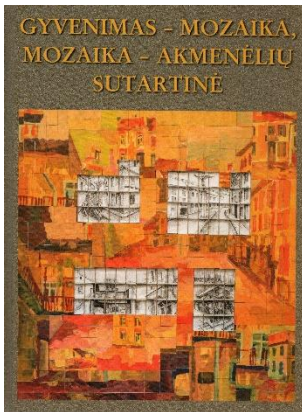
Žurnalisto Vytauto Valentino Česnulio knygoje rašoma, kad Merkinės cerkvės istorija ilga ir turtinga. Merkinės stačiatikių parapija yra viena seniausių Lietuvoje. Dar Vytauto laikais, 1418 metais, Merkinėje buvo pastatyta mūrinė Šv. Kryžiaus Išaukštinimo cerkvė ir katalikų bernardinų vienuolynas. Merkinės cerkvė yra turėjusi žymių šventikų. Parapijai priklausė Merkinė, Alytaus miestas, Marcinkonys, Daugai, Nedzingė, Alovė, Kabeliai, dar keli po Dzūkiją išsimėtę kaimai, kuriuose gyveno stačiatikių.

Nuosekliai aprašyta naujos mūrinės Merkinės cerkvės statyba 1886-1888 m. Knygoje pateikiamas įvairių metų parapijiečių skaičius, nurodomos klebonų pavardės. Rašoma, kad pokario metais cerkvė buvo uždaryta. Dabar buvusios cerkvės patalpose įsikūręs Merkinės krašto muziejus. V. V. Česnulio knyga „Merkinės cerkvė“ papildo istoriografinę literatūrą apie Merkinės praeitį.

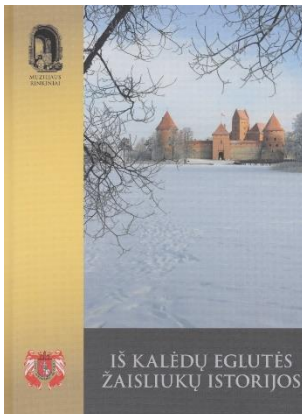
Fishman, David E. Knygų gelbėtojai Vilniaus gete: partizanai, poetai ir lenktynės su laiku gelbstint žydų kultūros vertybes nuo nacių / David E. Fishman; iš anglų kalbos vertė Olga Lempert. – Vilnius: „Baltų lankų“ leidyba, [2019]. – 415, [1] p.: portr., žml.

Istorinė studija pasakoja apie Vilniaus gete veikusią „Popieriaus brigadą“ – grupelę žmonių, kurie, nacių priversti atrinkinėti į Vokietiją grobiamus žydų kultūros dokumentus, stengėsi bent dalelę jų paslėpti ir išsaugoti. Dalis išgelbėtų lobių pergyveno ir Vilniaus getą, ir po jo atėjusį sovietmetį. Šiandien tai – vertingi Žydų mokslinio instituto YIVO Niujorke, Jeruzalės hebrajų universiteto, Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos ir kitų institucijų eksponatai bei kolekcijų perlai, liudijantys tragišką Lietuvos istorijos tarpsnį – Vilniaus, kadaise visoje Europoje garsaus žydų kultūros centro, vadinto Lietuvos Jeruzalė, žūtį. Istorikas Davidas Fishmanas, septynerius metus rinkęs medžiagą šešių šalių archyvuose, pristato skirtingo likimo herojus: poetą Šmerkę Kačerginskį, mokslininką Zeligą Kalmanovičių, mokytoją Rachelę Krinski, bibliotekininką Hermaną Kruką ir poetą Abraomą Suckeverį. Visi jie degė neįtikėtina pagarba raštui, kultūrai bei švietimui, kuri ir skatino kasdien rizikuoti gyvybe viliantis, kad išgelbėtos knygos pratęs žydiškojo Vilniaus gyvenimą. Šios knygos vertimas į lietuvių kalbą – tai to gyvenimo sugražinimas į Lietuvos kultūrą. Kartu su žydiškojo Vilniaus istorija čia atsiskleidžia sunkūs karo ir pokario metai, totalitarinių režimų kaita bei kasdienybės pasakojimai. Šiuos pasakojimus praturtina geto poetų Šmerkės Kačerginskio ir Abraomo Suckeverio kūrybos vertimai bei „išgelbėti perlai“ – išsaugotų kultūros dokumentų aprašymai.

Gyvenimas – mozaika, mozaika – akmenėlių sutartinė: Vilniaus Užupio gimnazijos istorija 2011–2019 m. / sudarė Laima Namajuškienė ir Virginija Emilija Navickienė. – Vilnius: Andrena, 2019. – 135, [1] p.: iliustr.

Knyga skirta Lietuvos Nepriklausomybės šimtmečiui paminėti. Joje apžvelgiami 2011–2019 metų Užupio gimnazijos inicijuoti renginiai ir veiklos, susijusios su patriotizmu, meilės savo kraštui puoselėjimu. Pateikiama daug informacijos ir nuotraukų.

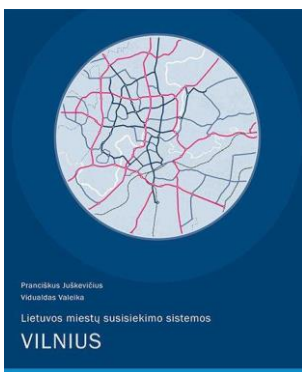
Iš Kalėdų eglutės žaisliukų istorijos: [parodos katalogas, 2019–2020, Trakai]. – Trakai: Trakų istorijos muziejus, 2019 ([Šiauliai]: Šiaulių sp.). – 157, [2] p.: iliustr.

Kataloge pristatomi Trakų Salos pilyje 2019 m. vykusioje parodoje visuomenei pristatyti Editos Mildažytės Trakų istorijos muziejui dovanoti kalėdiniai žaisliukai ir kalėdiniai atvirukai iš muziejaus rinkinių.

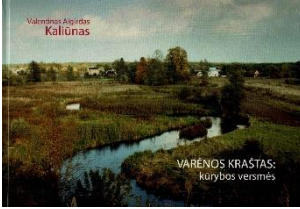
Jakulis, Martynas. Špitolės Vilniuje: labdara, gydymas ir skurdas XVI–XVIII a.: monografija. – Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2019 (Vilnius: Petro ofsetas). – 350, [1] p.: iliustr.

Monografijoje remiantis archyviniais šaltiniais tiriama skirtingų konfesinių bendruomenių išlaikomų špitolių veikla XVI–XVIII a. Vilniuje. Atskleidžiama, kaip Vilniuje klostėsi špitolių tinklas, kokią įtaką šiam procesui turėjo miesto raidos ypatybės ir religiniai sąjūdžiai, kaip skirtingų konfesinių bendruomenių išlaikomos špitolės būdavo administruojamos, kaip šios institucijos būdavo aprūpinamos ir kokį vaidmenį jos atlikdavo miesto ūkiniame gyvenime. Knygoje rašoma apie špitolėse globotus ir gydytus žmones, išryškinama labdaros institucijų veiklos įvairovė, jų, kaip bažnytinių institucijų, reikšmė, įvertinami XVIII a. antrojoje pusėje Abiejų Tautų Respublikos institucijų ir carinės Rusijos administracijos vykdytų reformų rezultatai.

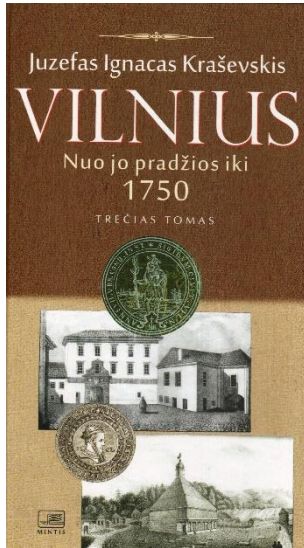
Juškevičius, Pranciškus. Lietuvos miestų susisiekimo sistemos. Vilnius: monografija / Pranciškus Juškevičius, Vidualdas Valeika. – Vilnius: Technika, [2019] (Vilnius: Baltijos kopija). – 246, [1] p.: iliustr., diagr., žml.

Monografijoje kompleksiskai analizuojama Vilniaus miesto susisiekimo sistema ir jos raidos procesai, susiformavę 1980–2018 m. keičiantis rinkos santykiams bei gyvenimo būdui. Pristatoma ir vertinama šiandieninė jos formavimo politika, miesto išorės susisiekimo ir vidaus gatvių tinklo plėtra, struktūra ir augimo tendencijos, aptariamas transporto parkas, jo mobilumas bei priežiūros galimybės, dėstomi bendri eismo saugumo klausimai.

Kaliūnas, Valentinas Algirdas. Varėnos kraštas: kūrybos versmės: [albumas] / Valentinas Algirdas Kaliūnas; [sudarytojas Antanas Andrijauskas]. – Vilnius: Bitutės; [Punkskas]: Aušra, 2019. – 165, [2] p.: iliustr., portr.

Albumas skirtas Dzūkijos dailininko, fotomenininko Valentino Algirdo Kaliūno tapybai, piešiniam ir meninei fotografijai. Leidinyje atsispindi Varėnos krašto gamtos grožio bei kultūrinio paveldo įprasminimas.

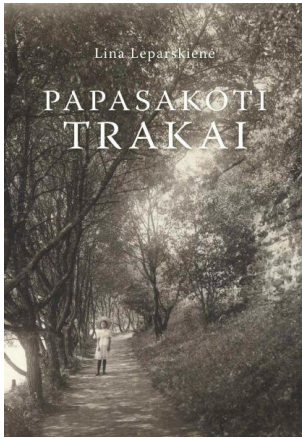
Kraševskis, Juzefas Ignacas. Vilnius nuo jo pradžios iki 1750. – Vilnius: Mintis, 2014-. - 4 t.: iliustr., faks., geneal. schem., portr. T. 3 / iš lenkų kalbos vertė Kazys Uscila, iš lotynų kalbos vertė Violeta Radvilienė, iš italų kalbos vertė Inga Tuliševskaitė. – 2019 (Vilnius: Spauda). – 324, [1] p.: iliustr.

1840–1842 m. lenkų kalba išleista keturtomė Vilniaus miesto istorija nuo pat jo pradžios iki 1750 metų – įspūdingas XIX a. lenkų rašytojo, istoriko, publicisto, leidėjo Juzefo Ignaco Kraševskio palikimas. Veikalas perpasakoja dabar jau daugelį neegzistuojančių, neprieinamų šaltinių, kritiškai vertina tuose šaltiniuose aprašomus įvykius ar faktus. Pirmą kartą lietuvių kalba išleistos J. I. Kraševskio istorinės monografijos „Vilnius nuo jo pradžios iki 1750“ trečiajame tome aptariama katalikų Bažnyčios dvasininkų vieta viduramžių Vilniaus ir Lietuvos gyvenime, dvasininkijos hierarchijų raida, įtakos kaita Vilniaus kultūros, mokslo, papročių, tradicijų vystymuisi; plačiai pristatoma reformacijos atsiradimo Vilniuje istorija, kovos tarp konfesijų dėl įtakos šalies politiniam, ūkiniam, kultūriniam gyvenimui; kitų konfesijų radimosi ir veiklos Vilniuje istorija; teisės, privilegijų, valstybės valdymo formų kaitos istorija, amatų ir cechų, prekybos, transporto, gyventojų ir valstybės pajamų, išlaidų, mokesčių, arsenalo, monetų kalyklos, rotušės, kitų svarbių objektų istorija, pasakojama apie vilniečių papročių, drabužių, iškilmių, apeigų ir kitų dvasinių gyvenimo sričių būklę ir keitimąsi viduramžių Vilniuje.

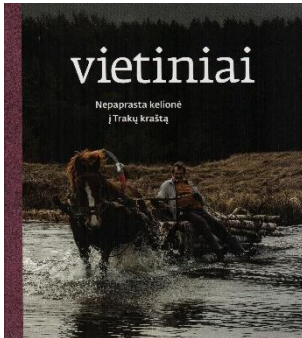
Langas į žydiškąjį Vilnių: iš Michailo Duškeso Lietuvos judaikos rinkinio / [sudarytojai Michailas Duškesas, Lara Lempertienė]; [dailininkas Jokūbas Jacovskis]. – Vilnius: Inter Se, 2019. – 44, [3] p.: iliustr., faks.

Šis katalogas sudarytas Kaune gyvenančio sportininko, verslininko ir kolekcininko Michailo Duškeso parodos „Vilniaus žydų gyvenimas iki Holokausto. Originalūs dokumentai iš Michailo Duškeso asmeninės kolekcijos“ pagrindu. Katalogą sudaro tarpukario judaikos artefaktai: žydų spaudiniai, spausdintinė efemera, paveikslai ir nuotraukos, įvairi religinė atributika.

Leparskienė, Lina. Papasakoti Trakai. – Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2019 (Vilnius: Petro ofsetas). – 389, [1] p.: iliustr., portr.

Knygoje užrašyti įvairių tautybių vietinių ir nevietinių trakiečių pasakojimai apie kasdienį gyvenimą.

Leparskienė, Lina. Vietiniai: nepaprasta kelionė į Trakų kraštą / Lina Leparskienė, Arūnas Baltėnas; [žemėlapi parengė Aira Dubikaltienė ir Gintaras Znamierovskis]. – Vilnius: [Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas]; [Trakai]: [Trakų krašto kultūros ir amatų asociacija], 2019. – 262, [1] p.: iliustr., žml.

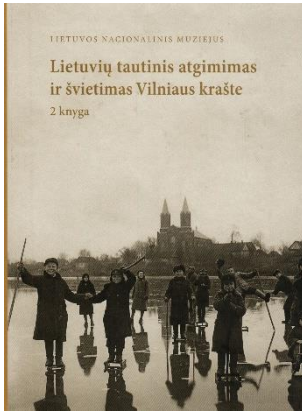
Trakų krašte susiduria baltų ir slavų kultūros, čia gausu ir karaimų, totorių bei žydų palikimo. Knyga „Vietiniai. Nepaprasta kelionė į Trakų kraštą“ parengta atrinkus tekstus ir nuotraukas iš medžiagos, surinktos lankantis Trakų krašto miestuose, miesteliuose, kaimuose ir vienkiemiuose. Vietos gyventojų buvo prašoma pasidalyti pasakojimais iš savo gyvenimo, o knygoje skelbiamos tik atrinktos jų gyvenimo istorijos.

Lietuvių tautinis atgimimas ir švietimas Vilniaus krašte / Lietuvos nacionalinis muziejus; sudarytoja Jūratė Gudaitė. – Vilnius: Lietuvos nacionalinis muziejus, [2019]. – 2 kn.: iliustr., faks., portr. Kn. 1. – [2019] (Vilnius: Petro ofsetas). – 597, [3] p.: iliustr., faks., portr. – Santr. angl. – Bibliogr.: p. 590–592.

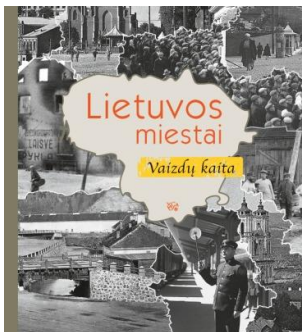
Dviejų dalių fotografijų ir dokumentų leidinyje „Lietuvių tautinis atgimimas ir švietimas Vilniaus krašte“ pateikiama vaizdų panorama, nušviečianti istorinius, politinius ir kultūrinius įvykius, susijusius su mūsų tautos kova už nepriklausomą Lietuvos valstybę ir jos sostinę Vilnių.

1918 metų vasario 16-ąją Lietuvos Taryba priėmė nutarimą, kuriame skelbė „atstatanti nepriklausomą demokratiniiais pamatais sutvarkytą Lietuvos valstybę su sostine Vilniuje“. Lietuvių visuomeninės ir politinės kovos už nepriklausomybę centru jau nuo amžiaus pradžios tapo istorinė Lietuvos sostinė Vilnius. Pagrindinės nuostatos, kuriomis toje kovoje vadovavosi lietuvių inteligentija, buvo išlaikyti gimtąją kalbą ir šviesti tautą. Tai liudija ne tik tuometinė spauda, amžininkų atsiminimai, dokumentai ar renginių afišos, bet ir istorinės fotografijos, kuriose įamžintos lietuvių kultūrinio, politinio ir visuomeninio gyvenimo akimirkos, istoriniai įvykiai, jų dalyviai, taip pat pedagogai, švietimo įstaigų Vilniaus krašte organizatoriai, gimnazijų ir mokyklų vaizdai. Daugelio fotografijų autoriai – Aleksandras Jurašaitis, Aleksandra Jurašaitytė.

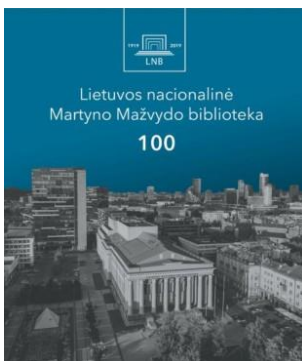
Kn. 2. – [2019] (Vilnius: Petro ofsetas). – 469, [3] p.: iliustr., faks., portr. – Santr. angl. – Bibliogr.: p. 465-466.

Antroji leidinio dalis skirta Vilniaus krašto lietuvių švietimo istorijai. Knygoje publikuojami lietuviškų švietimo įstaigų, veikusių Lenkijos okupuotoje teritorijoje 1920–1939 m., dokumentai ir fotografijos. Jose įamžinti Vilniaus Vytauto Didžiojo gimnazijos, taip pat vienintelės provincijoje įsteigtos lietuviškos Švenčionių gimnazijos, „Ryto“ draugijos išlaikomų kaimo mokyklų ir skaityklų vaizdai, užfiksuotos mokytojų veiklos ir gyvenimo akimirkos. Ši ikonografinė medžiaga – svarbus vaizdinis ir istorinis dokumentas, liudijantis apie sudėtingą lietuvių švietimo padėtį Rytų Lietuvoje.

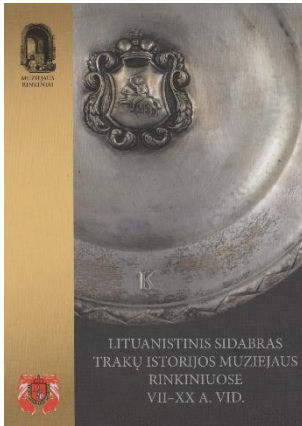
Lietuvos miestai: vaizdų kaita: [fotografijų albumas] / [sudarytojas Vytas V. Petrošius]. – Vilnius: Vaga, 2019. – 295, [1] p.: iliustr.

„Lietuvos miestai“ – tai paskutinis ciklo „Vaizdų kaita“ albumas, kuriame senieji (iki XX a. vidurio) Lietuvos miestų-savivaldybių centrų vaizdai gretinami su šiuolaikiniais tų pačių vietų kadrais. Šis smalsumą žadinantis leidinys patrauklia forma supažindina skaitytojus su miestų pokyčiais laikui bėgant. „Kalbant apie Vilnių, vis didesnę pagreitį įgauna pasiruošimas jo 700 m. paminėjimo jubiliejui. Galbūt šis albumas suteiks minčių tyrinėtojams ieškant naujų istorinių atradimų ir pasitarnaus konstruojant naujus pasakojimus apie sostinę“ – teigia leidinio sudarytojas Vytas Petrošius.

Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka 100 / [sudarytojos Jūratė Bičkauskienė, Vaiva Markevičiūtė]. – Vilnius: Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, 2019 (Vilnius: BALTO print). – 143, [1] p.: iliustr., portr.

Leidinyje glaustai pristatomas Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje saugomas dokumentinio paveldo lobynas: Nacionalinis publikuotų dokumentų archyvinis fondas, Retų knygų ir rankraščių, Judaikos fondai, Muzikos ir vizualiųjų menų, Vaikų ir jaunimo literatūros fondai, bendrieji fondai. Apžvelgiama kultūros ir meno renginių panorama. Knygoje atskležiama Nacionalinės, kaip parlamentinės bibliotekos, veikla, aptariami bibliotekos darbuotojų vykdomi dokumentinio paveldo, bibliotekininkystės, bibliografijos, knygotyros, muzikos paveldo, vaikų literatūros moksliniai tyrimai. Leidinyje spausdinamos žymių žmonių, visuomenės veikėjų mintys, įžvalgos apie Nacionalinės bibliotekos kuriamą vertę, vietą visuomenėje, pateikiamos asmeninės patirties ir artimo santykio su šia kultūros įstaiga refleksijos.

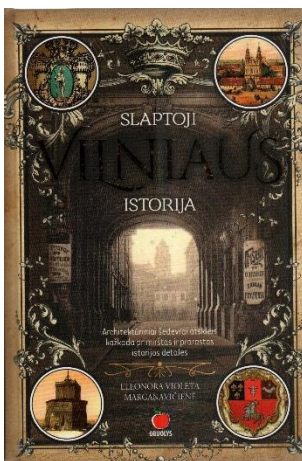
Lituanistinis sidabras Trakų istorijos muziejaus rinkiniuose VII–XX a. vid.: [katalogas] / [sudarytojai ir tekstų autoriai Eugenijus Ivanauskas, Oleg Ševeliov, Alvyga Zmejevskienė]. – Trakai: Trakų istorijos muziejus, 2019 ([Vilnius]: BMK I-klā). – 303, [1] p.: iliustr.

Leidinyje pristatoma Trakų istorijos muziejaus sidabro rinkinio lituanistinės kolekcijos dalis, nagrinėjama sidabro naudojimo raida nuo baltiškosios kultūros iki šių dienų. Pateikiamas sidabro dirbinių katalogas, kuriame dirbiniai išskiriami į dvi grupes: VII–XV a. dirbinius ir XVI–XX a. vid. dirbinius.

Marcinkonys tekstuose: bibliografija / [rengė Nijolė Sisaitė (sudarytoja), Rasa Budnikienė, Irena Burneikaitė]. – Vilnius: Ūlos tėkmė, 2019 (Vilnius : Ūlos tėkmė). – 178, [1] p.: faks., portr.

Knygos pratarinėje rašoma: Marcinkonys – senas, apsuptas miškų Dzūkijos kaimas prie Grūdų upės, Merkio intako, Varėnos rajone. Kaip rodo 1954 ir 1959 m. vykdyti archeologiniai tyrimai, žmonių šiose vietose gyvenama jau nuo akmens amžiaus. Bibliografiją sudaro šios dalys: I. Bendro pobūdžio publikacijos; II. Bažnyčia. Kunigai; III. Tautosaka, etnografija, papročiai; IV. Istorija; V. Asmenybės; VI. Grožinė literatūra, atsiminimai; VII. Archyviniai dokumentai; VIII. Marcinkonys internete; IX. Vaizdo įrašai. Sudaryta bibliografijos „Asmenvardžių rodyklė“. Pateikiama informacijos apie kelis publikacijų autorius, kilusius iš Marcinkonių, čia gyvenusius ar dirbusius.

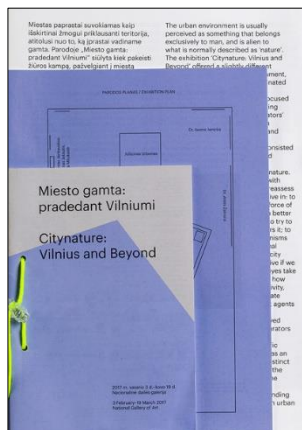
Marganavičienė, Eleonora Violeta. Slaptoji Vilniaus istorija / Eleonora Violeta Marganavičienė; [viršelio dizainas Andrius Morkeliūnas]. – Kaunas: Obuolys, 2019. – 242, [2] p.: iliustr.

Beveik kiekvienas Senamiesčio pastatas slepia mįslingas istorijas, galinčias daug papasakoti apie senojo Vilniaus miestiečių gyvenimą, apie iškilias asmenybes. Knygos „Slaptoji Vilniaus istorija“ autorė Eleonora Violeta Marganavičienė kalba apie miestą lyg apie žmogų – gerą draugą, kurį myli ir puikiai pažįsta. Surinkusi daugybę medžiagos apie Vilniaus kūrimąsi, vystymąsi ir augimą, daug duomenų ir faktų apie gražiausius pastatus ir jų architektūrą, autorė padeda pažinti paslaptimis apipintas senųjų gatvių ir namų istorijas, pamirštas ir nutylėtas. Knygoje galima rasti žemėlapių su pažymėtomis įdomiausiomis vietomis.

Masaitis, Algimantas. Atkurtos lietuvių švietimo draugijos „Rytas“ veikla 2004–2018 metais. – 2-asis pataisyt. ir papildytas leid. – Trakai: „Vorutos“ fondas, 2019. – 71, [1] p.: iliustr., portr.

Lietuvių švietimo draugija „Rytas“ arba „Ryto“ draugija – visuomeninė Lietuvos švietimo organizacija, steigusi mokyklas ir vadovavusi švietimui lietuvių kalba Rytų ir Pietryčių Lietuvoje, veikusi 1913–1938 m. Draugijos veikla atkurta 2004 m. Pirmininku tapo Algimantas Masaitis – ilgametis Marijampolio vidurinės mokyklos mokytojas. Jo pastangomis buvo išleistas informacinis leidinys apie atkurtos "Ryto" draugijos nuveiktus darbus, kur labai išsamiai aprašytos veiklos, joms išleistos pinigų sumos ir finansavimo šaltiniai. Knygoje t. p. yra trumpa bibliografija, kurią parengė Irma Stadalnykaitė.

Miesto gamta: pradedant Vilniumi = Citynature: Vilnius and beyond : [parodos katalogas, 2017 m. vasario 3 d. – kovo 19 d., Nacionalinė dailės galerija, Vilnius] / [sudarytojai Vytenis Burokas, Vitalij Červiakov, Eglė Mikalajūnė, Eglė Nedzinskaitė]. – Vilnius: Lietuvos dailės muziejus: Architektūros fondas, 2019 ([Vilnius]: BALTO print). – 145 p.: iliustr.

Kataloge pristatomi meno kūriniai ir moksliniai tyrimai, atskleidžiantys, kaip keitėsi žmogaus vaidmuo Vilniaus miesto ekosistemoje XIII–XXI a.: nuo miesto įkūrimo kalvotoje, šaltiniuotoje vietovėje iki ateities perspektyvų klimato kaitos įtakoje. Leidinyje rašoma, kaip XIX amžiuje ir tarpukariu vilniečiai kovojo su nematomos gamtos grėsmėmis ir kaip sovietinio Vilniaus paveldą sąvartynuose „įvertino“ augalija.

Motuzas, Alfonsas. Vilniaus Kalvarijų Kryžiaus kelio vadovai: istoriniai, liturginiai ir muzikiniai aspektai: tarpdalykinė mokslo monografija. – Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2019. – 166, [1] p.: iliustr., faks., nat.

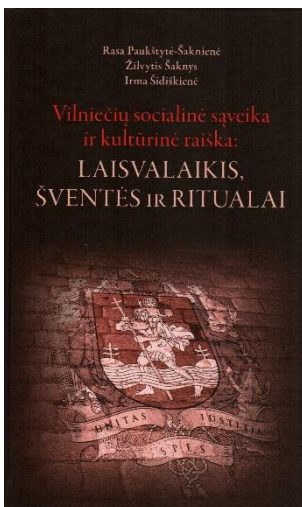
Šioje mokslo monografijoje prof. habil. dr. Alfonsas Motuzas nuodugniai pristato Vilniaus Kalvarijų Kryžiaus kelio vadovų istorinę, liturginę, etnomuzikologinę medžiagą. Autorius, remdamasis tyrimais, aptaria vadovų istorinę raidą šimtmečių raidoje, nagrinėja vadovuose pateikiamų maldynų maldų ir giesmynų giesmių literatūrinių ir muzikinių tekstų kilmę. Atskirai aptariamos šių maldų ir giesmių apeigos bei apeiginiai papročiai. Knygoje pateikiama tarpdalykiniu mokslu grįsta medžiaga atskleidžia, kad Vilniaus Kalvarijų 35 stočių Kryžiaus kelio vadovų atsiradimą, jų raidą ir kaitą nulėmė skirtingų laikotarpių geopolitiniai įvykiai bei Vilnijos krašto lietuvių ir lenkų tautybių tarpusavio santykiai. Monografija skirta istorikams, etnologams, etnomuzikologams bei religijotyriminkams. Taip pat ji bus naudinga kiekvienam, branginančiam ryšį su religija, ir leis geriau pažinti jos lobius.

Pasakojimai apie Vilnių ir vilniečius / sudarytoja Zita Medišauskienė. – Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2018-. - kn.: iliustr., faks.

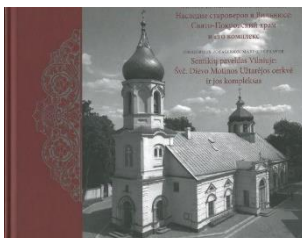
[Kn.] 2. – 2019 (Vilnius). - 252, [1] p.: iliustr., faks. – Aut.: Reda Griškaitė, Mieczysław Jackiewicz, Julijus Martovas, Olga Mastianica-Stankevič, Elmantas Meilus, Juozapas Paškauskas, Ričardas Žičkus. – Bibliogr. str. gale.

Antroji serijos knyga tęsia pasakojimą apie vilniečių gyvenimą praeityje – nuo skaudžių išgyvenimų per XVII a. vadinamąjį Tvano laikotarpį iki modernių pramogų XX a. Skaitytojas knygoje ras spalvingas amžininkų poringas apie miestiečių būtį grėsmės akivaizdoje, kai 1655 m. prie miesto artėjo ir jį užėmė Maskvos caro kariuomenė. Po dviejų šimtų metų svetimos valdžios elgsena nedaug tebuvo pakitusi – apie rusinimo politikos grimasas XIX a. pabaigoje rašoma kitame įvykių amžininko tekste. Taip pat sužinosime, ko ir kaip mokėsi, kaip gyveno Vilniaus mergaičių pensijų auklėtinės. Ypač daug dėmesio šiame tomelyje skiriama vilniečių laisvalaikiui, pramogoms ir malonumams: su žymiuoju lietuvių tautos istoriku Teodoru Narbutu, pirmojo turistinio vadovo autoriumi, pasivaikščiiosime po Vilniaus apylinkes, pasižvalgysime į miestą apsupusį dačių žiedą ir pažinsime susiformavusią vasaravimo kultūrą, pajausime triukšmingai į miesto gatves įsiveržusių Harley Davidson, Indiana ar Praha motociklų lenktynių įtampą ar šurmuliuojančių, kavos aromato, maisto kvapų ir cigarečių dūmų pritvinkusių tarpukario kavinių ir restoranų nuotaikas.

Paukštytė-Šaknienė, Rasa. Vilniečių socialinė sąveika ir kultūrinė raiška: laisvalaikis, šventės ir ritualai / Rasa Paukštytė-Šaknienė, Žilvytis Šaknys, Irma Šidiškienė; [sudarytojas Žilvytis Šaknys]. – Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2019 (Vilnius: Petro ofsetas). – 307, [1] p.: diagr., faks.

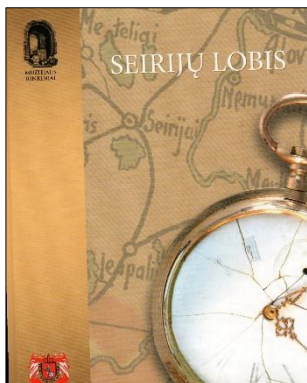
Monografijoje pristatomas XX a. antrosios pusės – XXI a. pradžios Vilniaus gyventojų kasdienio ir šventinio gyvenimo tyrimas, atsakant į klausimą, kaip pasitelkus bendrą laisvalaikį, šventes ir ritualus palaikomos socialinės sąveikos vilniečių šeimoje, bendradarbių ir draugų bendrijose ir kokia kultūrinė šio proceso raiška laiko perspektyvoje.

Potašenko, Grigorijus. Наследие староверов в Вильнюсе: Свято-Покровский храм и его комплекс = Sentikių paveldas Vilniuje: Švč. Dievo Motinos Užtarėjos cerkvė ir jos kompleksas / Григорий Поташенко, Мари-Лиис Паавер. – Vilnius: Petro ofsetas, 2019 (Vilnius: Petro ofsetas). – 143, [1] p.: iliustr., portr.

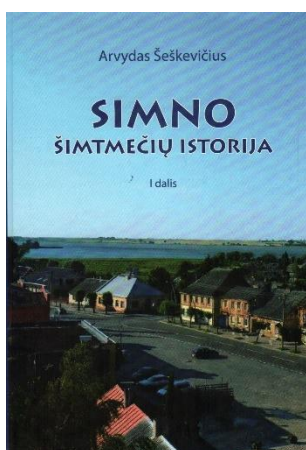
Knygoje lietuvių ir rusų kalbomis rašoma apie Vilniaus sentikių sakralinį, kultūrinį, architektūrinį paveldą, aptariamas Švč. Dievo Motinos Užtarėjos cerkvės kompleksas Naujininkuose (Rasų seniūnija). Leidinyje publikuojama virš 80 iliustracijų. Tarp jų yra retų senų fotografijų ir naujų dar nepublikuotų panoraminių ir miestovaizdžio nuotraukų su sentikių cerkvės kompleksu Naujininkuose ir/ar Rasose.

Knyga skirta sostinės bendruomenei ir Lietuvos visuomenei, šalies ir užsienio (rusakalbiam) turistams, taip pat gidams, mokytojams, dėstytojams, rengiant turistines ar mokomasias ekskursijas, kultūrinio ir religinio turizmo plėtros programas, paveldosaugos specialistams, rengiantiems teritorijų planavimo ir kultūros paveldo objektų, vietovių tvarkybos projektus.

Seirijų lobis: [parodos katalogas, 2019, Lazdijai] / [sudarytojai Virgilijus Poviliūnas, Oleg Ševeliov]; [teksto autoriai Daina Pledienė, Virgilijus Poviliūnas]. – [Trakai]: [Trakų istorijos muziejus], 2019 ([Biruliškės, Kauno r.]: Kopa). – 126, [1] p.: iliustr.

Kataloge pristatomas Trakų istorijos muziejuje saugomas sidabrinių buities reikmenų, liturginių indų ir auksinių juvelyrinių dirbinių lobis, rastas 1995 m. Seirijuose (Lazdijų r.).

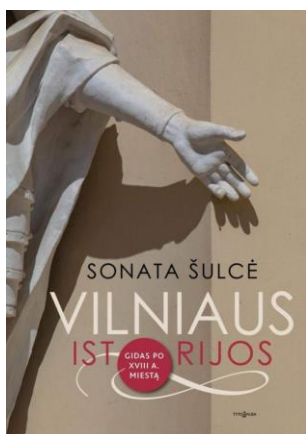

Šeškevičius, Arvydas. Simno šimtmečių istorija. – Kaunas: Naujasis lankas, 2019. – 2 d.: iliustr., faks., portr.

D. 1. – 2019 (Kaunas: Morkūnas ir Ko). – 415, [1] p.: iliustr., faks., portr.

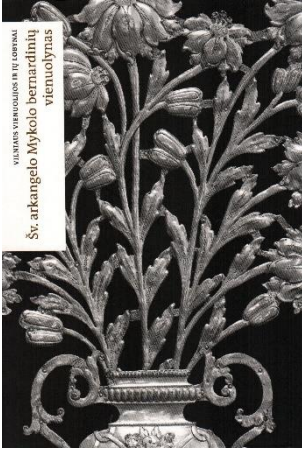
D. 2. – 2019 (Kaunas : Morkūnas ir Ko). – 351, [1] p. : iliustr., faks., portr. – Bibliogr.: p. 313–318.

Knyga skirta Simno vardo pirmojo paminėjimo rašytiniuose šaltiniuose 525 metų jubiliejui. Leidinyje pateikti padavimai ir legendos, rašoma apie istorinę raidą, bažnyčią, knygnešius, savanorius, tremtinius, žydus, partizanus ir kt.

Šulcė, Sonata. Vilniaus istorijos: gidas po XVIII a. miestą. – Vilnius: Tyto alba, 2019. – 222, [1] p.: iliustr., faks., portr.

Knyga „Vilniaus istorijos“ – dar negirdėtos ir niekur neužrašytos XVIII amžiaus miesto istorijos, atidengiančios miesto praeities klodą, kurio nerosite jokiuose kelionių vadovuose. Penkiolikoje istorijų jungiami trys dėmenys – asmenybė, pastatas ir konkreti istorinė data, aplink kurią ir dėliojamas pasakojimas. Visos istorijos chronologiškai išdėstomos per XVIII amžių, todėl tai – pasakojimas ne vien apie Vilnių, bet ir apie epochą. Apie šį menkai pažintą ir nerimastingą laikotarpį S. Šulcės lūpomis pasakoja patys anos epochos žmonės: to meto Vilniaus didikai, vyskupai, dailininkai, karvedžiai, valstybininkai, vienuoliai, aukštuomenės moterys.

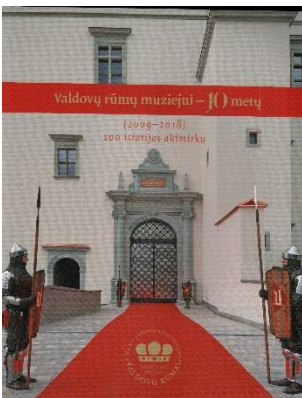
Šv. Arkangelo Mykolo bernardinų vienuolynas: Vilniaus vienuolijos ir jų lobynai / sudarytoja ir tekstų autorė Dalia Vasiliūnienė. – Vilnius: Bažnytinio paveldo muziejus, 2019. – 140, [3] p.: iliustr.

Knygoje trumpai pasakojama Šv. Arkangelo Mykolo bernardinų vienuolyno istorija, primenami svarbiausi jos epizodai, atkreipiamas dėmesys į kultūrinę ir meninę bernardinų palikimo vertę. Pristatomi uždarius vienuolyną išblaškyti, tyrinėtojų, restauratorių ir muziejininkų pastangomis į dabar čia veikiančią muziejų sugrąžinti Šv. Arkangelo Mykolo bažnyčiai priklausantys meno kūriniai.

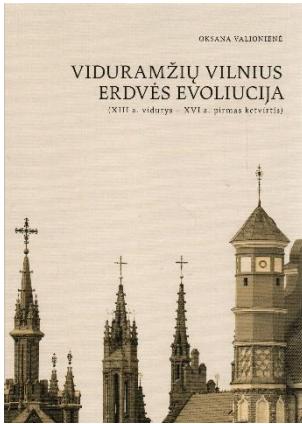
Turonienė, Ieva. Ko negaliu užmiršti: Ievos Turonienės atsiminimai ir tautosaka / [sudarė ir redagavo Birutė Būrienė, Dainius Būrė]; [tautosaką užrašė ir garso įrašus šifravo Modesta Liugaitė-Černiauskienė]. – Vilnius: Vilniaus etninės kultūros centras, 2019. – 419, [1] p.: iliustr., faks., nat., portr. ; + 1 garso diskas (CD)

Knygoje pateikiami Ievos Turonienės autobiografiniai pasakojimai ir jos užrašyta tautosaka. Iš rankraščių į knygą sudėti įdomūs prisiminimai apie kaimo, šeimos ir bendruomenės papročius, darbus, senuosius tikėjimus, buitį, lenkų okupaciją ir mardasaviškių priešinimąsi jai, Šv. Kazimiero draugijos veiklą. Per paprasto kaimo žmogaus prizmę čia nušviečiamas Lenkijos valdyto Vilniaus krašto istorijos laikotarpis. Dokumentinis tekstų tikslumas, lakoniška raiška dera su vaizdinga kalba, gyvais dialogais. I. Turonienės atsiminimai – savotiška išpažintis, susišaukianti su tautosaka, Jos repertuare daugiausia vestuvinių, jaunimo ir meilės, karinių-istorinių dainų, romansų. Šis leidinys yra vertingas, unikalus šaltinis kalbininkams, tautosakininkams, Vilniaus krašto istorijos tyrinėtojams ir visiems besidomintiems etnografija bei folkloru.

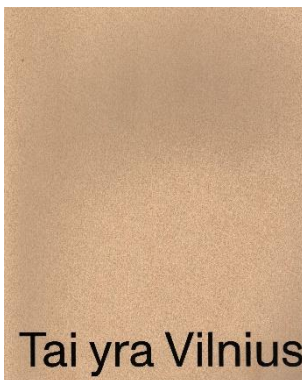
Valdovų rūmų muziejui – 10 metų: (2009–2018): 100 istorijos akimirkų / [sudarytojai Vydas Dolinskas, Ramunė Vaičiulytė]. – Vilnius: Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, 2019. – 125, [3] p.: iliustr., diagr., portr.

Jubiliejinis leidinys „Valdovų rūmų muziejui – 10 metų“ yra skirtas apžvelgti pirmajam Valdovų rūmų muziejaus veiklos dešimtmečiui (2009–2018). Leidinyje pateikiamos svarbiausios Lietuvos didžiųjų kunigaikščių rezidencijos istorijos datos, Valdovų rūmų muziejaus padėka 10 metų drauge buvusiems valstybės vadovams, mecenatams, rėmėjams, partneriams, bičiuliams ir bendražygiams, skelbiamose fotografijose užfiksuoti svarbiausi Valdovų rūmų muziejaus ir jo artimiausių pagalbininkų bendros veiklos faktai – daugiau nei šimtas įsimintinų dešimtmečio akimirkų, schemose ir diagramose galima pamatyti iškalbingus veiklos rezultatų skaičius.

Valionienė, Oksana. Viduramžių Vilnius. Erdvės evoliucija: (XIII a. vidurys – XVI a. pirmas ketvirtis) / Oksana Valionienė; Lietuvos istorijos institutas. – Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2019. – 299, [1] p.: iliustr.; + 1 elektron. opt. diskas (CD-ROM).

Knygoje apibendrinti naujausių tyrimų rezultatai apie Vilniaus urbanistinę raidą laikotarpiu nuo miesto užuomazgų iki gynybinės sienos pastatymo 1503–1522 metais. Nagrinėta miesto erdvinė struktūra – materialių objektų visuma (topografija, rajonai, keliai ir gatvės, kultūrinis sluoksnis, statiniai) bei organizacija (funkciniai, komunikaciniai, erdviniai, socialiniai ryšiai). Analizuoti struktūros pokyčiai ir jiems įtaką darę veiksniai – gamtinis, istorinis-politinis ir sociokultūrinis kontekstas. Tyrimas atliktas taikant tarpdisciplininę prieigą, skaitmeninių technologijų metodus (GIS erdvinę analizę, matematinę statistinę analizę, virtualų imitacinį modeliavimą), kompleksiskai analizuojant didelius informacijos masyvus (Lietuvos istorijos instituto, Kultūros paveldo centro ir Vilniaus apskrities archyvuose saugomus Vilniaus istorinės dalies archeologinius, architektūrinius-stilistinius, istorinius, geologinius tyrimus bei istorinę kartografiją).

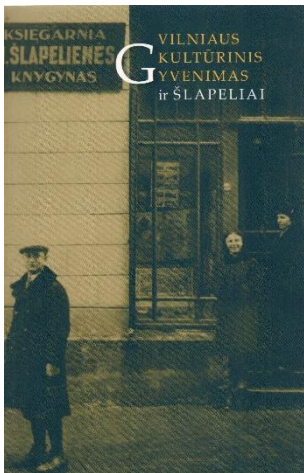
Vasilenko, Andrej. Tai yra Vilnius = This is Vilnius: [fotoalbumas] / Andrej Vasilenko; [sudarytojai Gerda Paliušytė, Gediminas G. Akstinas]. – [Vilnius]: [A. Vasilenko], [2019]. – [160] p.: iliustr.

Andrejaus Vasilenko fotografijos knyga „Tai yra Vilnius“ atskleidžia Vilniaus, kaip įvairaus, nuolat kintančio miesto, portretą. Leidinyje užfiksuota daugiasluoksnė Vilniaus istorija, lakoniškai kuriamos jo alternatyvių versijų siužetinės linijos ir išbandomos galimybės chimerišką miesto tapatybę atskleisti meninės ir tiriamosios dokumentikos pagalba. Pasak vienos iš knygos redaktorių Gerdos Paliušytės, šiose fotografijose Vilnius, panašiai kaip pasivažinėjimas aplink miestą be apibrėžto tikslo, yra toks pat asmenišką, kaip ir universalus, o jo apibrėžimas, taip pat romantizmas, humoras ar melancholija taigi, priklauso ne tik nuo ilgalaikių socialinių ir kultūrinių pokyčių, bet ir nuo kasdienės individualios miesto patirties bei natūralių sezonų pokyčių.

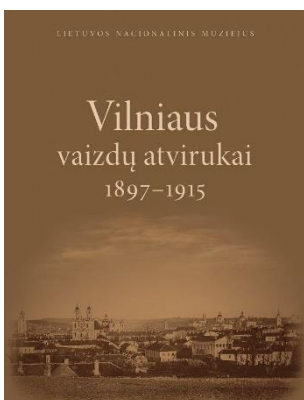
Vilniaus krašto bažnyčios: [Sauliaus Paukščio sakralinių paminklų fotografijų] parodos katalogas [2019, Trakai] / [sudarytojai Virgilijus Poviliūnas, Oleg Ševeliov]. – Trakai: [Trakų istorijos muziejus], 2019 ([Šiauliai]: Šiaulių sp.). – 127 p.: iliustr., portr., žml.

Kataloge pristatomi 2019 m. Trakų Salos pilyje vykusioje fotomenininko Sauliaus Paukščio parodoje eksponuoti Vilniaus ir Vilniaus krašto sakralinių architektūros paminklų-bažnyčių atvaizdai, atspausinti pasitelkiant Van Dyke brown fotografinę technologiją.

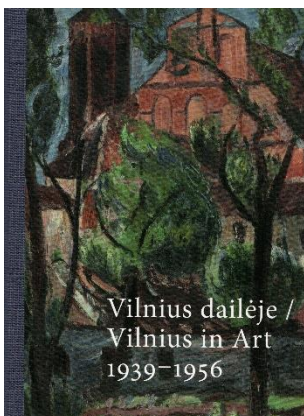
Vilniaus kultūrinis gyvenimas ir Šlapeliai: [mokslinės konferencijos medžiaga, 2016, Vilnius] / Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas; [sudarytojos Alma Lapinskienė, Jolanta Paškevičienė]. – Vilnius: [Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas], 2019. – 262, [2] p.: iliustr., faks., portr.

Knygoje „Vilniaus kultūrinis gyvenimas ir Šlapeliai“ sudėta mokslinės konferencijos, skirtos paminėti 6 jubiliejus ir išaugusios į dviejų dienų renginį, medžiaga. Konferencijoje skaityti pranešimai ne tik naujais atspalviais nudažė XX a. kultūrinio Vilniaus gyvenimo kontekstą, bet ir atskleidė iki tol negirdėtų faktų bei užminė netikėtų mįslių.

Vilniaus vaizdų atvirukai, 1897–1915. – 2-asis papild. leid. – Vilnius: Lietuvos nacionalinis muziejus, [2019] (Vilnius: Petro ofsetas). – 655, [1] p.: iliustr., faks.

Leidinyje susisteminti 1897–1915 metais išleisti atvirukai su Vilniaus vaizdais. Per šį laikotarpį išleista daugiau kaip 3500 skirtingų Vilniaus vaizdų atvirukų. Kataloge atvirukai pateikiami chronologine seka pagal leidėjus. Atvirukai suskirstyti į grupes pagal joms būdingus požymius, t. y. tematikos ir apipavidalinimo panašumus.

Vilnius dailėje, 1939–1956 = Vilnius in art, 1939–1956: parodos katalogas [2019, Vilnius] / [sudarytoja Rima Rutkauskienė]; [vertėja Irena Jomantienė]. – Vilnius: Lietuvos dailės muziejus, 2019. – 287, [1] p.: iliustr.

Šis leidinys – tai parodos „Vilnius dailėje. 1939–1956“ katalogas. Leidinio tikslas yra parodyti, kokį Vilnių matė ir vaizdavo sostinėje gyvenę ir kūrę menininkai sunkiais karo ir sudėtingais pokario metais. Vilniaus vaizdų įvairovė dailėje nėra didelė, dažnai menininkai vaizduodavo tuos pačius objektus, bet jų kūriniai skyrėsi dėl individualaus požiūrio, stilistinių ypatybių. Dažniausiai tai Vilniaus senamiesčio vaizdai, neretai nedideli etiudai, nutapyti žvelgiant pro langą. Katalogą sudaro 6 dalys: „Panoramos“, „Gatvės“, „Kiemai“, „Senoji architektūra“, „Miestas ir gamta“, „Priemiesčiai“. Iš viso pristatoma per 200 tapybos, grafikos, skulptūros darbų bei piešinių.

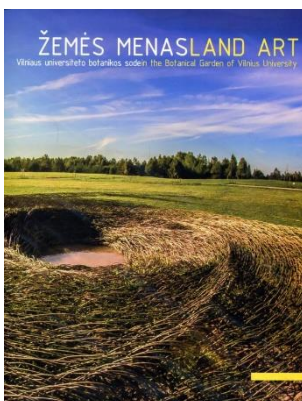
Vilnius, 1915: diena po dienos / Michał Brensztein, Czesław Jankowski, Vasilij Kravkov, Stanisław Aleksandrowicz, Tadeusz Hryniewicz, Pelikšas Bugailiškis, Petras Klimas, Aleksandr Svečin, Max Hoffmann, Štukaturov, Waclaw Wincenty Łubieński; [sudarė Norbertas Venckevičius]; [vertėjai Vidas Morkūnas, Leonardas Vilkas, Vitalijus Michalovskis]. – Vilnius: Briedis, 2019. – 229, [1] p.: iliustr., faks., portr., žml.

Norberto Venckevičiaus sudaryta knyga „Vilnius, 1915 m. Diena po dienos“ – tai Pirmojo pasaulinio karo metais Vilniuje gyvenusių žmonių dienoraščių ir prisiminimų fragmentai. Iš skirtingų tautybių žmonių prisiminimų fragmentų ir dienoraščių ištraukų atkuriamas karą išgyvenančio miesto vaizdas. Pasakojimui pasirinktas dramatiškiausias miestui laikotarpis – antroji 1915-ųjų pusė. Tai laikas, kai Rusijos imperijos okupaciją keitė kaizerinės Vokietijos administracija. Knygos puslapiuose atsiminimais dalinasi Pelikšas Bugailiškis, Petras Klimas, Michalas Brenszteinas, Aleksandras Svečinas ir kiti. Jų istorijas praturtina miesto nuotraukos, to meto žemėlapiai, miesto gynybos bei puolimo planai. Ši knyga – unikali galimybė pažvelgti į 1915-ųjų Vilniuje tvyrojusią atmosferą įvykių dalyvių akimis.

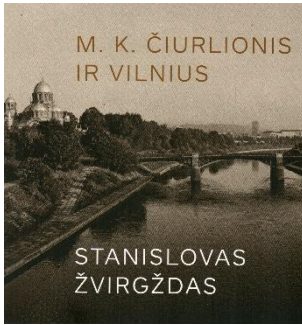
Vorobeičikas, Moišė Ravivas. The Ghetto lane in Wilna = [Vilniaus žydų gatvė]: 65 pictures by M. Vorobeichic / preface by S. Chneour. – Facs. reprod. of the first ed. publ. in 1931 with sep. commentary. – Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2019 (Vilnius: Petro ofsetas). – 7, 6, [2], 64 p.: iliustr.

Mažasis Moišės Ravivo-Vorobeičiko fotoalbumas „Vilniaus žydų gatvė“, 1931 m. išleistas Ciuriche ir Leipcige keturiomis kalbomis, ilgą laiką buvo žinomas kaip bibliofilinė retenybė, apgaubta savitos legendos ir miglotų prielaidų. Fotografijos, judaikos ar Vilniaus istorijos žinovai jį vertino kaip išskirtinį leidinį, kuriame Lietuvos Jeruzalė tapo avangardinio eksperimento objektu.

Žemės menas Vilniaus universiteto botanikos sode = Land art at the Botanical Garden of Vilnius University: [albumas] / [sudarė Inga Raubaitė]. – Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2019 (Vilnius: Standartų sp.). – 186, [2] p.: iliustr.

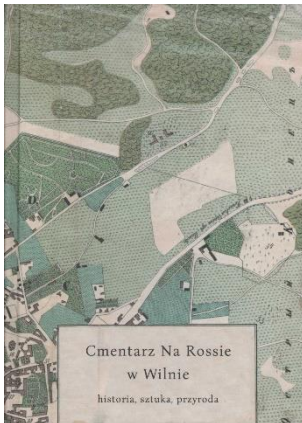
Albumė pristatomos žemės meno darbų parodos, vykusios Vilniaus universiteto Botanikos sode Kairėnuose 2005–2016 metais. Šiose parodose iš natūralių gamtoje surastų medžiagų savo darbus kuria ir eksponuoja įvairių sričių menininkai: skulptoriai, keramikai, tekstilininkai, tapytojai, floristai ir kitų meno specialybių atstovai.

Žvirgždas, Stanislovas. M. K. Čiurlionis ir Vilnius. – Vilnius: Lietuvos spaudos fotografų klubas, 2019. – 107, [2] p.: ilustr.

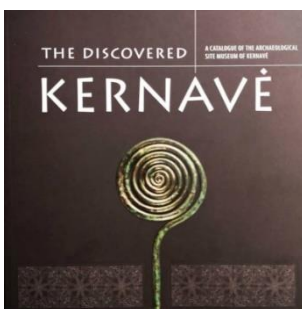
Fotomenininkas Stanislovas Žvirgždas knygoje įprasmino M. K. Čiurlionio gyvenimo Vilniuje akimirkas, lankytinas vietas, kurių svarbą istoriškai pagrindžia greta savų fotografijų pateikdamas Čiurlioniui artimų žmonių atsiminimų ištraukas, atvirukus, archyvinės nuotraukas. Fotografijos papildomos su vaizduojama vieta susijusiais tekstais iš M.K. Čiurlionio ar S. Kymantaitės-Čiurlionienės atsiminimų, bei iliustratyvia ikonografinė medžiaga. S. Žvirgždas šioje knygoje pristato Čiurlionio gyvenimo ritmą kalbėdamas apie visus jo gyvenimo aspektus: muzikavimą, dalyvavimą posėdžiuose, kur rėmino savo paveikslus, nuo kokių aukštumų žvalgėsi į miestą, kur mokėsi lietuvių kalbos ar fotografavosi.

LEIDINIAI UŽSIENIO KALBOMIS

Cmentarz Na Rossie w Wilnie: historia, sztuka, przyroda / pod redakcją Anny Sylwii Czyż i Bartłomieja Gutowskiego; [tłumaczenie: Greta Deprati, Inesa Szulska]. - Warszawa: Narodowy Instytut Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą Polonika; Kraków: Towarzystwo Naukowe Societas Vistulana, 2019. – 606 p.: ilustr.

Monografijoje „Cmentarz Na Rossie w Wilnie: historia, sztuka, przyroda“ pristatomi lenkų ir lietuvių tyrinėtojų dokumentavimo darbų, atliktų 2013–2016 m. Rasų kapinėse, rezultatai. Sujungus Lenkijos ir Lietuvos tyrinėtojų pajėgas, buvo sukurtas leidinys, kuriame pateikiamas išsamus Rasų nekropolio, kaip Lenkijos ir Lietuvos kultūros paveldo liudijimo, vaizdas. Tai knyga, kurioje itin kruopščiai parengti straipsniai. Čia pristatoma iki šiol nežinoma archyvinė medžiaga, daug šiuolaikinių iliustracijų. Knygoje pateikiama Rasų kapinių istorija, antkapių, laidojimo rūšių ir koplyčių, antkapinių epigrafijų meninės vertės vertinimai, aptariama kapinių erdvės kompozicija su želdiniais. Leidinys išleistas lenkų ir lietuvių kalbomis.

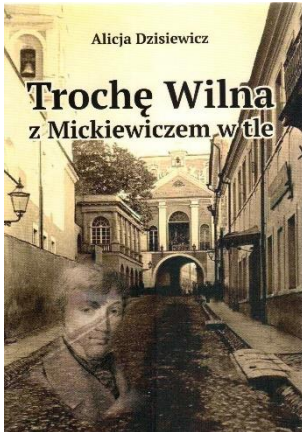

The discovered Kernavė: a catalogue of the Archaeological Site Museum of Kernavė / [editors Dovilė Baltramiejūnaitė, Justina Poškienė, Rokas Vengalis, Gintautas Vėlius]; [translation by Violeta Stankūnienė]. – Vilnius: Petro ofsetas; Kernavė, Širvintai distr.: Administration of the State Cultural Reserve of Kernavė, [2019]. – 238, [1] p.: ilustr.

Leidinys anglų kalba „The discovered Kernavė“ pristato Kernavės archeologinės vietovės muziejuje eksponuojamus archeologinius radinius, surastus Kernavėje arba jos apylinkėse. Katalogo turinys atkartoja ekspozicijos struktūrą, kuri yra paremta ne archeologinėms ekspozicijoms labiau įprastu radinių išdėstymu chronologiniu ir tipologiniu principu, bet siekiu atskleisti praeities bendruomenių gyvenseną.

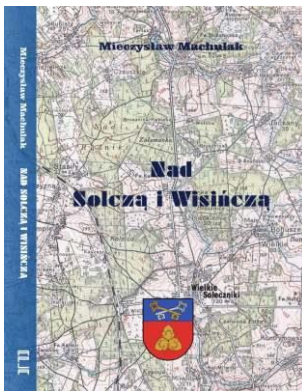
Katalogo rengėjai viliasi, kad kataloge pateikta informacija apie Kernavės priešistorę ir viduramžius, čia gyvenusių bendruomenių veiklas ir amatus, pasaulėžiūrą ir laidojimo papročius, detalūs per 900

ekspонатų aprašai ir vaizdai bus naudingi muziejininkams, mokslininkams bei visiems, besidomintiems archeologiniu paveldu ir Lietuvos istorija. Įvadinėje katalogo dalyje skaitytojas taip pat ras informacijos apie į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą įrašytą Kernavės archeologinę vietovę, Archeologinės vietovės muziejų, archeologinių tyrimų istoriją ir rezultatus.

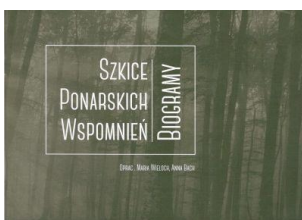
Dżisiewicz, Alicja. Trochę Wilna z Mickiewiczem w tle. – [Vilnius]: [A. Dżisevič], [2019]. – 159, [1] p.: ilustr., faks., portr.

Alicjos Dżisiewicz knyga „Trochę Wilna z Mickiewiczem w tle“ – esė rinkinys apie XIX amžiaus Vilnių, kuriame buvo aprašytos romantizmo epochos moralinės realijos, Vilniaus miesto žmonių likimai. Adomo Mickevičiaus biografija atskleidžiama per jo santykių su draugais ir žmonėmis iš artimiausios aplinkos prizmę.

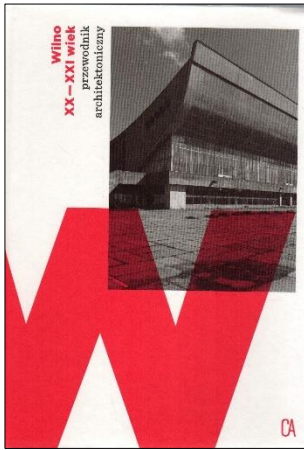
Machulak, Mieczysław. Nad Solczą i Wisinczą / Mieczysław Machulak; zdjęcia Irena Kołosowska, Inesa Suchocka, Henryk Leśniak, Andrzej Kołosowski, Mieczysław Machulak. – Wojkówka-Połaniec: Pracownia Wydawniczo-fotograficzna APLA Andrej Skibicki, 2019. – 304 p.: ilustr.

Mečislavo Machuliako (Mieczysław Machulak) knyga lenkų kalba „Nad Solczą i Wisinczą“ („Prie Šalčios ir Visinčios“) – istorinė monografija, kurioje aprašyta Šalčininkų rajono gyvenviečių istorija. Remdamasis archyvų duomenimis autorius pateikia turtingą Šalčininkų rajono gyvenvietės panoramą per kelių amžių prizmę. Knygoje rašoma apie Šalčininkų rajono gyvenamas teritorijas prie Šalčios ir Visinčios, jų žmones, įvykius, žymiausius kultūros paveldo ir gamtos objektus.

Szkice Ponarskich wspomnień: biogramy / oprac. Maria Wieloch, Anna Bach; Stowarzyszenie „Rodzina Ponarska“. – Gdańsk: [Stowarzyszenie Rodzina Ponarska], [2019]. – 66, [2] p.: portr.

1994 m. Lenkijoje Helenos Pasierbskos (1921-2010), Antrojo pasaulinio karo lenkų pasipriešinimo Vilniaus krašte (Ginkluotos kovos sąjungos, vėliau – Armijos krajovos) dalyvės, iniciatyva buvo įkurta asociacija „Rodzina Ponarska“ („Panerių šeima“). Vienas iš asociacijos tikslų – lenkų, nužudytų Paneriuose, atminimo įamžinimas. Asociacijos 25-mečio proga išleistas nedidelis leidinys „Szkice Ponarskich Wspomnień: biogramy“ („Panerių prisiminimų eskizai: biogramos“). Asociacijos „Panerių šeima“ prezidentė Marija Wieloch (Maria Wieloch) publikacijos įžangoje rašo, kad prisiminimai dažniausiai būdavo perduodami žodžiu savo šeimos nariams. Jos prašymu memuarai buvo užrašyti ir skelbiami šioje brošiūroje. Tai asmeniniai, sunkūs ir skaudūs prisiminimai.

Wilno XX–XXI wiek: przewodnik architektoniczny / pod redakcją Mariji Drėmaitė, Rūty Leitanaitytė, Juliji Reklaitė. – [Warszawa]: Centrum Architektury, 2019. – 344, [7] p.: ilustr., planai, žml.

Leidinyje susistemintai pristatomi 246 XX–XXI a. Vilniaus architektūros objektai. Pastatų istorija aprašoma siejant su bendru pasakojimu apie miestą, jo gyventojus, politines, ekonomines, socialines ir kultūrinės aplinkybes. Gide pastatai indeksuojami pagal laikotarpį, pateikiamos šiandieninės arba istorinės jų nuotraukos ir brėžiniai. Tai padės atpažinti pastatus mieste ir suvokti jų struktūrą. Greta objektų adresų pateikiamos nuorodos į miesto plano segmentus, kuriuose tie objektai pažymėti; plane matyti ir aplinkinis užstatymas.

W oparach diesła: Szwajcar w Wilnie, 1937–1940 / [konceptcja – Ričardas Žičkus]; [tłumaczenie – Andrzej Osiak]; [słowo wstępne – Juliusz Szymczak-Galkowski]. – Wilno; [Warszawa]: Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie“, 2019. – 142 p.: ilustr., portr.

Leidinyje lenkų kalba „W oparach diesła: Szwajcar w Wilnie, 1937–1940“ („Dyzelino dūmuose. Šveicaras Vilniuje 1937-1940 m.“) pateikiamos Alfredo Rytmano (Rietmann) fotografijos ir užrašai bei prisiminimai apie gyvenimo Vilniuje laikus. A. Rytmanas – šveicarų inžinierius, prieš Antrąją pasaulinį karą „Sauer“ įmonės atsiųstas vadovauti Vilniaus autobusų garažui. Neprofesionalaus fotografo žvilgsnis suteikia galimybę pamatyti, kuo Vilnius gyveno Antrojo pasaulinio karo priešaušryje. Transporto istorijos eksperto Ričardo Žičkaus iniciatyva buvo parengta fotografijų paroda ir katalogas, papildytas prisiminimais. Lenkijos fondo „Pagalba lenkams rytuose“ finansuotas leidinys išleistas lenkų kalba.